

Y GYFARWYDDIAETH DYSGU A SGILIAU **Cyfraniadau at y Gwerthusiad o Les Cenedlaethau'r Dyfodol**

Ymgynghoriad ar y cynnig i ateb y galw cynyddol am addysg gynradd cyfrwng Saesneg yn y Bont-faen o fis Medi 2022 trwy:

- newid ystod oedran Ysgol Gyfun y Bont-faen o 11 - 19 i 3 - 19 oed;
- cynyddu capasiti Ysgol Gyfun y Bont-faen o 1,586 o leoedd i 1,796 o leoedd i roi lle i 210 o blant o ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg gyda 48 o leoedd rhan amser ychwanegol mewn meithrinfa; A
- adeiladu adeilad ysgol newydd ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen ar gyfer y cyfnodau cynradd a meithrin.

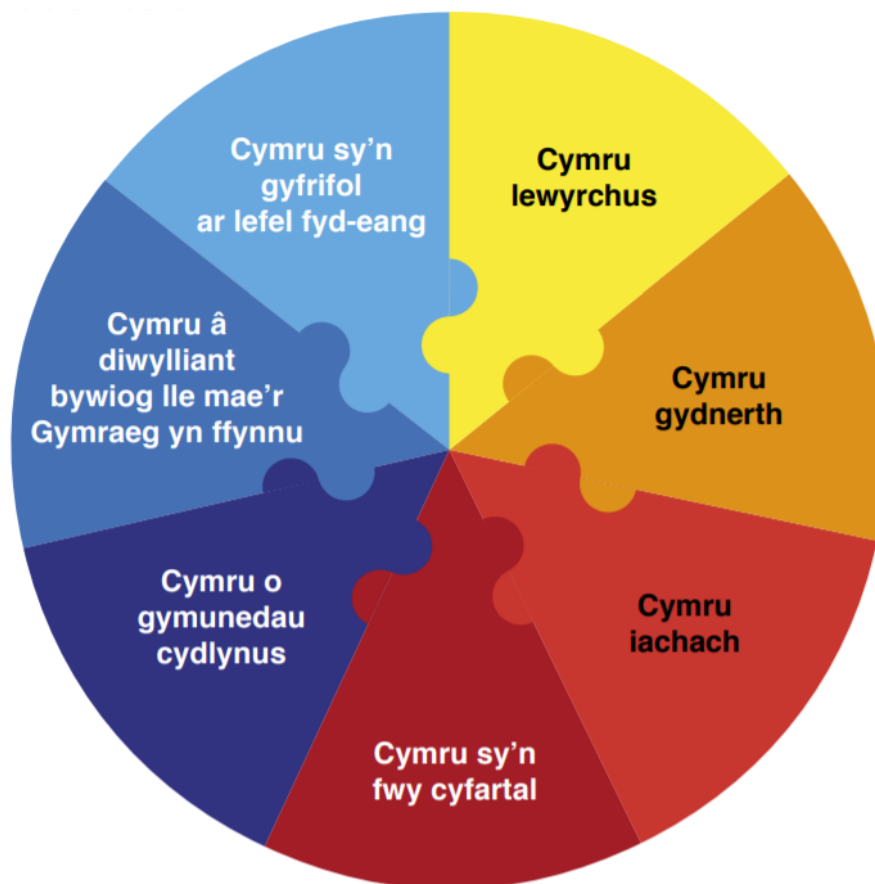
Gellir darparu'r ddogfen hon mewn Braille.

Gellir darparu gwybodaeth mewn ieithoedd cymunedol eraill hefyd os oes angen.

Cysylltwch â ni ar 01446 709828 er mwyn trefnu hyn.

Contents

Cyflwyniad i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015	3
Y Saith Nod Lles.....	4
Y Pum Ffordd o Weithio.....	5
Canlyniadau ac Amcanion Lles y Cyngor	6
Amcanion Lles y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	8
Y dull o werthuso cyfraniadau'r cynnig hwn a'r Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif ehangach at y Ddeddf	9
Sut mae ein cynnig a'r rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif yn cyfrannu at y saith Nod Lles?	10
Sut mae ein cynnig a'r rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif yn cyfrannu at y pum Ffordd o Weithio?	14

Cyflwyniad i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ("y Ddeddf") yn gofyn i'r Cyngor a phob corff cyhoeddus arall yng Nghymru feddwl am effaith hirdymor ei benderfyniadau, gweithio'n well gyda phobl, cymunedau a'i gilydd ac atal problemau parhaus megis tlodi, anghydraddoldeb iechyd a newid yn yr hinsawdd.

Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar bob corff cyhoeddus yng Nghymru i gyflawni "datblygu cynaliadwy", a ddiffinnir fel *'Y broses o wella lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru drwy weithredu, yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, gyda'r nod o gyflawni'r nodau lles.'*

Mae'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn golygu bod yn rhaid i gyrff cyhoeddus weithredu *'mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu bodloni heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i fodloni eu hanghenion eu hunain.'*

Mae'r adrannau canlynol yn darparu gwybodaeth am elfennau a nodir gan y Ddeddf er mwyn helpu i gyflawni datblygu cynaliadwy, sef;

- y saith nod llesiant;
- y pum ffordd o weithio;
- canlyniadau ac amcanion lles y Cyngor; a
- nodau lles y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

Gellir cael mwy o wybodaeth am y Ddeddf o'r adnoddau canlynol:

- [Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015 - canllaw ar yr hanfodion](#)
- [Swyddfa comisiynydd cenedlaethau'r dyfodol](#)

Y Saith Nod Lles

Mae'r Ddeddf yn gosod saith nod lles ar gyrff cyhoeddus i sicrhau ein bod i gyd yn gweithio tuag at yr un diben, sef:

Nod	Disgrifiad o'r nod
Cymru lewyrchus	Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol, carbon isel sy'n cydnabod y terfynau sydd ar yr amgylchedd byd-eang ac sydd, o ganlyniad, yn defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon a chymesur (gan gynnwys gweithredu ar newid yn yr hinsawdd); ac sy'n datblygu poblogaeth fedrus ac addysgedig mewn economi sy'n cynhyrchu cyfoeth ac yn cynnig cyfleoedd cyflogaeth, gan ganiatáu i bobl fanteisio ar y cyfoeth a gynhyrchir drwy gael gafael ar waith addas.
Cymru gydnerth	Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol sy'n cynnal cydnerthedd cymdeithasol, economaidd ac ecolegol ynghyd â'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid yn yr hinsawdd).
Cymru iachach	Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl a lle deellir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol.
Cymru sy'n fwy cyfartal	Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau cymdeithasol-economaidd).
Cymru o gymunedau cydlynus	Cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel sydd â chysylltiadau da.
Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu	Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden.
Cymru sy'n gyfrifol ar lefel byd-eang	Cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.

Y Pum Ffordd o Weithio

Mae Deddf 2015 hefyd yn nodi pum ffordd o weithio sydd eu hangen i gyflawni'r saith nod lles, sef:

Hirdymor

Pwysigrwydd sicrhau cydbwysedd rhwng anghenion tymor byr a'r angen am ddiogelu'r gallu i ddiwallu anghenion tymor hir hefyd.

Atal

Sut gall gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu waethygu helpu cyrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion.

Integreiddio

Ystyried sut gall amcanion llesiant y corff cyhoeddus effeithio ar bob un o'r nodau llesiant, ar bob un o'u hamcanion eraill, neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill.

Cydweithio

Gallai cydweithredu ag unrhyw berson arall (neu wahanol adrannau yn y corff ei hun) helpu'r corff i fodloni ei amcanion llesiant.

Cynnwys

Pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal maent yn ei gwasanaethu.

Canlyniadau ac Amcanion Lles y Cyngor

Mae'r camau y mae'n rhaid i gorff cyhoeddus eu cymryd wrth gyflawni datblygu cynaliadwy yn cynnwys gosod a chyhoeddi amcanion lles a chymryd pob cam rhesymol wrth arfer ei swyddogaethau i gyflawni'r amcanion hynny. Mae Cyngor Bro Morgannwg wedi nodi ei ganlyniadau a'i amcanion lles yn ei [Gynllun Corfforaethol ar gyfer 2016-20](#).

Canlyniadau ac amcanion lles y Cyngor fel y'u nodir yn y Cynllun Corfforaethol (2016-20):

Canlyniad Llesiant	Amcan
	<p>Amcan 1: Lleihau tlodi a gwaharddiad cymdeithasol.</p> <p>Amcan 2: Darparu cartrefi gweddus a chymunedau diogel.</p> <p>Amcan 3: Hyrwyddo gwaith adfer, twf economaidd a chvfflogaeth.</p>
	<p>Amcan 4: Hyrwyddo datblygu cynaliadwy a diogelu'n hamgylchedd.</p>
	<p>Amcan 5: Codi safonau cyrhaeddiad yn gyffredinol.</p> <p>Amcan 6: Gwerthfawrogi diwylliant ac amrywiaeth.</p>
	<p>Amcan 7: Annog a hyrwyddo ffordd o fyw heini ac iach.</p> <p>Amcan 8: Diogelu pobl fregus a hyrwyddo byw yn annibynnol.</p>

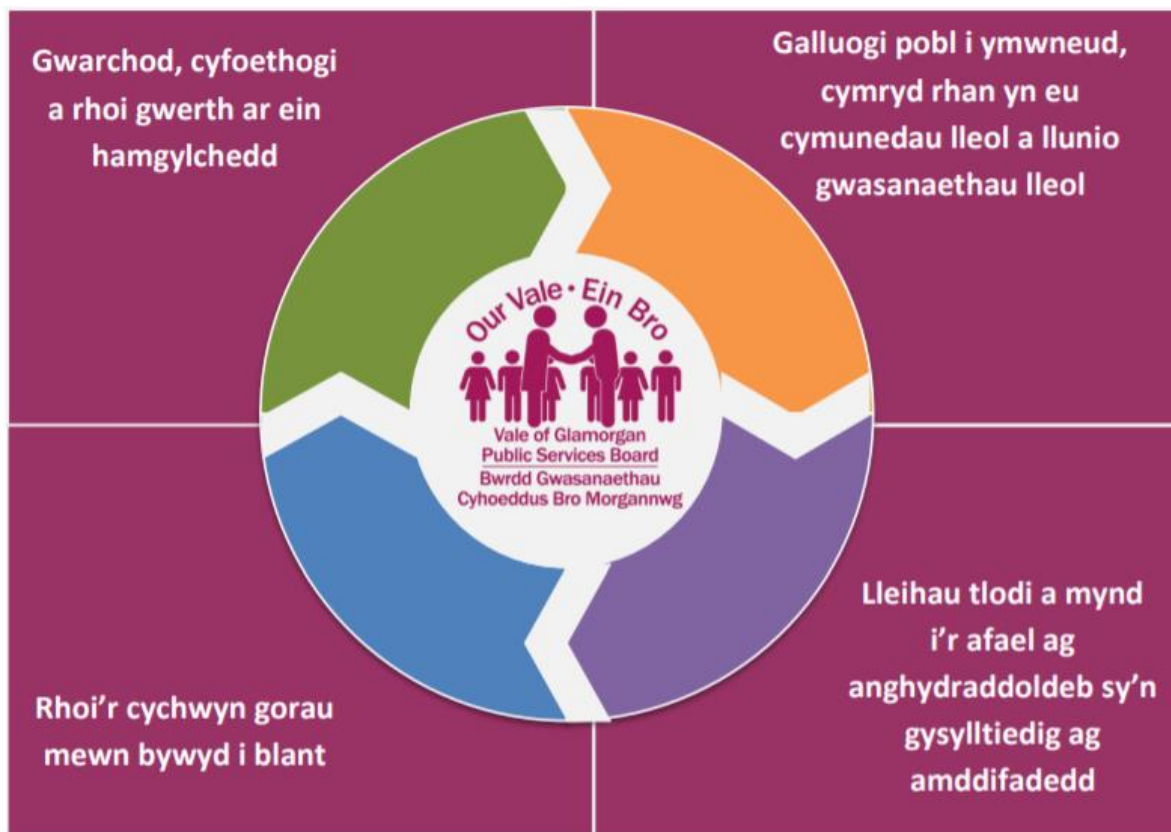

Amcanion Lles y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

Mae'r Ddeddf hefyd yn sefydlu byrddau gwasanaethau cyhoeddus ar gyfer pob ardal awdurdod lleol yng Nghymru, ac mae'r rhain yn cynnwys nifer o gyrff cyhoeddus sy'n darparu gwasanaethau lleol, gan gynnwys iechyd, plismona ac adnoddau naturiol.

Mae'n rhaid i bob BGC wella lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ei ardal drwy weithio i gyflawni'r nodau lles. Rhaid i bob bwrdd gwasanaethau cyhoeddus baratoi a chyhoeddi cynllun lles lleol yn nodi ei amcanion a'r camau y bydd yn eu cymryd i'w cyflawni. Mae amcanion lles BGC Bro Morgannwg wedi'u nodi yn eu Cynllun Lles Lleol (2018-2023), sef ['Ein Bro - Ein Dyfodol'](#).

Amcanion lles y BGC fel y'u nodir yn y Cynllun Lles Lleol (2018-2023):

Y dull o werthuso cyfraniadau'r cynnig hwn a'r Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif ehangach at y Ddeddf

Mae'r cynnig, ynghyd â'r rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif ehangach, wedi'i werthuso o ran sut y mae'n cyfrannu at gyflawni'r Nodau Lles a'r Pum Ffordd o Weithio.

Mae'r gwerthusiad hwn yn ystyried yn gyfannol sut y gallai'r cynnig gyfrannu'n gadarnhaol at sicrhau datblygu cynaliadwy yn unol â'r elfennau hyn. Mae llawer o feysydd o fewn a rhwng yr elfennau hyn sy'n croesi o ran eu huchelgeisiau neu yn y ffordd y byddant yn effeithio ar y gwaith o ddarparu gwasanaethau.

Nid yw'r gwerthusiad hwn o gyfraniadau yn ffurfio rhan o'r broses ymgynghori statudol ond fe'i hystyriwyd yn fuddiol i gyflawni ysbryd y Ddeddf.

Yn ogystal â'r ddogfen hon, mae tîm Ysgolion yr 21ain Ganrif Cyngor Bro Morgannwg wedi datblygu cyfeiriadur ar y cyd ag Adeiladu Arbenigrwydd yng Nghymru a Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i fonitro cyfraniadau pob project at y Ddeddf. Mae'r cyfeiriadur yn mapio'r gweithgareddau a wneir ar bob cam RIBA yn erbyn y nodau lles. Mae wedi'i greu i gatalogio gwaith sydd eisoes yn digwydd, er enghraifft gofynion BREEAM a Manteision Cymunedol, sy'n cefnogi dyheadau'r Ddeddf. Wrth adrodd yn erbyn y Ddeddf gellir defnyddio'r cyfeiriadur fel y fframwaith asesu trwy ddefnyddio metrigau cadarn i ategu gwerthuso ehangach. Os bydd y cynnig yn mynd yn ei flaen, byddai'r cyfeiriadur yn cael ei ddefnyddio ar gyfer y cynllun a byddai ar gael ar gyfer archwilio annibynnol.

Bydd pob project o fewn rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif hefyd yn cyd-fynd â dyheadau canlyniadau ac amcanion Lles Cynllun Corfforaethol y Cyngor (2016-20) ac amcanion Lles Cynllun Lles Lleol (2018-2023) y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus, y mae'r ddau ohonynt yn seiliedig ar y nodau lles a'r ffyrdd o weithio ac yn nodi sut y caiff yr elfennau hyn eu darparu yng nghyd-destun anghenion ac asedau lleol.

Sut mae ein cynnig a'r rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif yn cyfrannu at y saith Nod Lles?

Nod	Sut bydd y cynnig a'r rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif yn cyfrannu?
<p>Cymru Lewyrchus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sicrhau cyflenwad a galw effeithlon o leoedd ysgol ar draws Bro Morgannwg drwy ragolygon effeithiol o'r galw yn y dyfodol yn deillio o ddatblygiadau tai yn y Bont-faen a'r cyffiniau. • Buddsoddi mewn creu ynni adnewyddadwy. • Rhoi adnoddau i grefftwyr lleol a chynnig deunyddiau lle bynnag y bo modd a darparu hyfforddiant pan fo diffyg sgiliau'n lleol drwy ofynion buddiannau cymunedol cytundebol. • Darparu amgylcheddau dysgu sy'n addas ar gyfer yr 21ain ganrif i alluogi disgyblion i gyflawni eu potensial. • Galluogi Ysgol Gyfun y Bont-faen i barhau i ddarparu addysg o safon uchel ac ymestyn y ddarpariaeth hon i ddisgyblion oedran cynradd a meithrin.
<p>Cymru Wydn</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gwella cynaliadwyedd adeiladau a chyfleusterau ysgolion drwy greu llety Rhagorol BREEAM. • Cynyddu swm yr ynni adnewyddadwy sy'n cael ei greu. • Rheoli dŵr a gwastraff yn effeithlon; gan gynnwys defnyddio atebion draenio naturiol fel pantiau a gerddi glaw. • Creu a gwella ardaloedd cynefin sy'n wydn o ran ecoleg; e.e. estyn gwrych a choed ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen.

	<ul style="list-style-type: none"> • Gwella cyfleoedd i ddisgyblion ddysgu am natur a bod yn rhan ohoni drwy ddarpariaethau cynefinoedd; gan gynnwys yn ystod y cam adeiladu drwy helpu i blannu coed.
Cymru Iachach	<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogi trafndiaeth gynaliadwy drwy strategaethau newid ymddygiad a seilwaith; gan gynnwys datblygu strategaeth rheoli trafndiaeth. • Darparu cyfleusterau chwaraeon ychwanegol (gan gynnwys man gemau amldeffnydd) ar gyfer ymarfer iach. • Gwella gwybodaeth disgyblion am fwyd iach a'u cysylltiad ag ef gyda ardaloedd o randiroedd y gellir eu hintegreiddio yn y cwricwlwm. • Darparu manau egwyl a darpariaeth ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol i helpu lles disgyblion.
Cymru sy'n fwy Cyfartal	<ul style="list-style-type: none"> • Darparu gofodau addysgu o ansawdd uchel i alluogi disgyblion i gyflawni eu potensial. • Cefnogi unigolion o gefndiroedd dan anfantais economaidd-gymdeithasol i gael cyflogaeth a hyfforddiant ystyrlon yn y maes adeiladu drwy fuddiannau cymunedol sydd eu hangen ar gontract. • Cefnogi busnesau bach lleol a'u helpu i uwchsgilio eu gweithluoedd a'u gweithrediadau. • Creu adeilad a safle hygyrch.
Cymru o Gymunedau Cydlynol	<ul style="list-style-type: none"> • Gwella mynediad cymunedol at gyfleusterau i gyfarfod, cymryd rhan mewn chwaraeon, a darparu dysgu i oedolion.

	<ul style="list-style-type: none"> • Mae model ysgol gyfan yn rhoi cyfleoedd i rieni a gwarcheidwaid deimlo eu bod yn gysylltiedig â gweithgareddau cymunedol ac yn gallu defnyddio cyfleusterau'r safle o bwynt ifancach yn natblygiad eu plentyn. • Hybu gwerth cymdeithasol drwy fuddion cymunedol uchelgeisiol. Yn benodol, cynyddu cyfraniadau at addysg, hyfforddiant a sgiliau ar draws y Fro, cefnogi projectau cymunedol lleol, ac ymrwymo i roi adnoddau i grefftwy'r lleol lle bynnag y bo modd. • Darparu ymgysylltiad ystyrlon drwy gydol yr ymgynghoriad addysgol, cynllunio ac adeiladu prosesau i helpu cymunedau i deimlo eu bod wedi'u cysylltu â'r cyfleusterau addysgol newydd a phresennol.
<p>Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r iaith Gymraeg yn Ffynnu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Defnyddio dull sy'n "seiliedig ar le" i ddylunio, sy'n cynnwys rhanddeiliaid ysgol ac adlewyrchu hanes yr ardal leol drwy ddefnyddiau, dewisiadau lliw a/neu osodiadau celf o fewn yr adeilad. • Sicrhau bod y dogfennau'n ddwyieithog a bod darpariaeth Gymraeg ar gael yn y sesiynau ymgysylltu. • Rhoi cyfleoedd addysgol drwy'r broses adeiladu i gefnogi diwylliant lleol; er enghraifft, drwy gyfrwng gosodiadau celf a grëwyd gan ddisgyblion ar hysbysfyrddau'r safle (y byrddau sydd o amgylch y safle adeiladu). • Creu rhagor o gyfleusterau chwaraeon ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen, gan alluogi mwy o ddisgyblion a'r gymuned i gymryd rhan mewn gweithgareddau iach. • Y bwriad yw cynyddu'r lleoedd cynradd cyfrwng Gymraeg yn yr ail gam, sef ehangu'r ddarpariaeth gynradd yn y Bont-faen. Byddai hyn yn cael ei benderfynu mewn cynnig ar wahân. • Bydd lleoedd mewn ysgolion cyfrwng Gymraeg yn cael eu cynyddu ar draws Band B rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif. Mae hyn yn cynnwys adnewyddu ac ehangu cyfnod ysgol uwchradd Ysgol Gymraeg Bro

	<p>Morgannwg ac adeiladu adeilad newydd a gwaith ehangu yn Ysgol Sant Baruc, sydd ill dau wedi'u lleoli yn y Barri. Cynyddwyd y ddarpariaeth Gymraeg yng ngorllewin y Fro yn rhan o Fand A rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif gydag agoriad Ysgol Dewi Sant.</p>
<p>Cymru sy'n Gyfrifol yn Fyd-eang</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ystyried effaith fyd-eang y dewisiadau materol, gan anelu at leihau'r effeithiau carbon ac amgylcheddol. • Sicrhau bod arferion adeiladu masnachu teg yn cael eu dilyn yn unol â Deddf Caethwasiaeth Fodern 2015.

Sut mae ein cynnig a'r rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif yn cyfrannu at y pum Ffordd o Weithio?

Ffordd o weithio	Sut bydd y cynnig a'r rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif ehangach yn cyfrannu?
Hirdymor	<ul style="list-style-type: none"> • Ymateb i'r angen i sicrhau bod cydbwysedd a reolir yn dda o ran cyflenwad lleoedd mewn ysgolion cynradd yn y Bont-faen a'r galw amdanynt, yn y byrdymor a'r tymor hwy, o ganlyniad i ddatblygiadau tai diweddar ac arfaethedig. • Mae project a gyflawnir fesul camau ar gyfer darpariaeth gynradd y Bont-faen yn cydnabod y bydd demograffeg newidiol Bro Morgannwg yn effeithio'n sylweddol ar y galw am ein gwasanaethau dros y blynyddoedd nesaf, gan gynnwys drwy (mewn cynnig ail gam yn y dyfodol) gynyddu'r ddarpariaeth o leoedd addysg gynradd cyfrwng Cymraeg i adlewyrchu tueddiadau parhaus.
Atal	<ul style="list-style-type: none"> • Gweithio tuag at sicrhau bod pob disgybl yn y Fro yn cael pob cyfle i gyflawni'r canlyniadau gorau posibl drwy gael mynediad at gyfleusterau addysgol o safon uchel ac felly'n atal pobl ifanc agored i niwed rhag cyflawni canlyniadau a fyddai fel arall yn andwyol o bosibl.
Integreiddio	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu ysgolion a fydd ag amgylchedd sy'n adlewyrchu cenhadaeth genedlaethol a chwricwlwm sy'n datblygu. Bydd yr amgylcheddau dysgu modern yn integreiddio â nodau adrannau eraill Cyngor Bro Morgannwg a blaenoriaethau Llywodraeth Cymru o ran iechyd, cydraddoldeb, cymhwysedd digidol, ecosystemau gwydn, teithio llesol, a mynediad at ansawdd uchel manau gwyrdd.

Cydweithio

- Parhau i ddatblygu'r ymagwedd gyfannol tuag at brojectau a ddatblygir yn rhan o gynllun Cymunedau Dysgu Uwchradd y Barri drwy sicrhau cydweithio rhwng y contractwyr a benodwyd, adrannau eraill Cyngor Bro Morgannwg, a'r gymuned ehangach mewn meysydd megis buddiannau cymunedol.
- Ar lefel rhaglen, gweithredu ar y cyd ag unigolion a sefydliadau eraill a allai helpu'r Cyngor i gyflawni ei amcanion lles.

Cynnwys Pobl

- Diwygiwyd y cynnig cychwynnol ar ôl ymgynghori â'r cyhoedd. Ailystyriwyd opsiynau i benderfynu ar y cynnig newydd sy'n mynd i'r afael â sawl pryder a godwyd fel rhan o'r ymarfer ymgynghori.
- Darparu sianeli cyfathrebu agored a nifer o gyfleoedd i randdeiliaid fod yn rhan o'r broses a chanlyniadau'r project cyfan a chymryd rhan ynddynt. Yn benodol, drwy ymgynghoriadau trylwyr, cyfarfodydd ymgysylltu dylunio, cyfathrebu digidol, ac ymweliadau safle.
- Cynnwys rhanddeiliaid sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau lles a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal y mae'r Cyngor yn ei gwasanaethu.